

เทศน์เช้า วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพันธุ์พืช เห็นไหม เวลาพันธุ์พืช พวกพันธุ์พืช เวลาไปลงที่ไหน มันอยู่ที่อากาศ อยู่ที่น้ำ พันธุ์พืชชนิดเดียวกันนะ แต่เวลาลงในสถานที่อุดมสมบูรณ์มันจะเกิดเจริญงอกงามมาก ไปอยู่ในที่แห้งแล้ง เห็นไหม เกิดเหมือนกัน แต่มันแกร็นไง ต้นมันแกร็นๆ ต้นมันเล็ก แต่มันเป็นพันธุ์เดียวกัน เห็นไหม แม้แต่พันธุ์พืชชนิดเดียวกัน แต่ลงในสถานที่ต่างกัน อากาศต่างกัน ดินต่างกัน มันก็มีความต่างกัน

นี่ก็เหมือนกัน มนุษย์เกิดมาเป็นคนเหมือนกัน แต่หัวใจมันต่างกัน แล้วหัวใจที่ต่างกันนี้ มันพลิกได้ตลอดเวลา พลิกได้ตลอดเวลา เห็นไหม เวลาเราดีใจ เราเสียใจ มันพลิกไปตลอดเวลาของมัน ตามแต่ใจมันจะเป็นไป สิ่งที่เราใจมันจะเป็นไป แล้วการบำรุงรักษา บำรุงรักษา ด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมาตรงนี้ไง ให้เห็นสภาพของใจก่อน เริ่มต้นจากกายกับใจ กายกับใจ จับไปที่ไหนในร่างกายเรามีแต่หัวใจ ความรู้สึก ความรู้สึกว่ามีหัวใจ ทั้งหมดเลย

นี่เราจับไปที่ร่างกายของเรา นะ แต่ไม่ได้คิดเลยว่าเวลามันส่งออก ความรู้สึกคิดไปตั้งแต่ เทวดา อินทร์ พรหม มันจินตนาการไปได้หมดนะ พรหมเป็นอย่างนั้น เทวดา สวรรค์เป็นอย่างนั้น มันส่งออกไปขนาดนั้นนะ นี่เวลามันไปได้ไกลขนาดนั้น ทำไมเรามองไม่เห็น แต่เวลาเราจับที่ตัวเรา เห็นไหม ความรู้สึกนี่คือหัวใจ ความรู้สึกคือหัวใจ มันไม่เห็น เพราะอะไร เพราะมันไม่เกิดสัมมาสมาธิ จิตไม่เป็นเอกัคคตารมณ์ จิตมันไม่ตั้งมั่น

ถ้าจิตตั้งมั่น เห็นไหม คนที่ทำสมาธิได้มันจะมีความมหัศจรรย์กับใจดวงนี้ ใจดวงนี้สงบเข้ามา เป็นอย่างนี้หรือ ความรู้สึกเป็นอย่างนี้หรือ แล้วมันจะยืนยันว่าจิตมี จิตมี จิตความรู้สึกนี้มี แต่มีเป็นนามธรรมที่มันส่งออกไป เมล็ดพันธุ์พืชอันนี้สำคัญมาก สำคัญเพราะอะไร เพราะมันมีเชื้อไขง เชื้อที่เป็นพิษก็ได้ เชื้อที่เป็นคุณก็ได้ เชื้อเป็นคุณ เห็นไหม ธรรมกับกิเลสอยู่ที่ใจ เวลา

กิเลสมันรุ่งเรืองขึ้นมา กิเลสมันมีอำนาจมาก มันอุกกระชากลากไป มันคิดแต่เรื่องความเห็น
ของมันทั้งหมดนะ มันบีบบังคับหัวใจให้อยู่ในอำนาจของมัน

เวลาธรรมมันเกิดก็เกิดจากหัวใจนั่นแหละ เมล็ดพันธุ์นี้ถ้ามันเกิดเป็นสิ่งที่ดี เวลาธรรม
มันเกิด เวลาวิปัสสนาขึ้นมาปัญญามันเกิดขึ้นมา มันไล่ต้อนความคิดออกไป มันไม่มีกิเลสเลย
นะ มันว่างหมด มันปล่อยวางหมดนะ สิ่งทีปล่อยวางหมด กิเลสมันยุบยอบตัวลง มันชุกตัวลง
เพราะมันกลัวอำนาจของธรรม อำนาจของธรรมนี้เกิดขึ้นมาชั่วครั้งชั่วคราว เพราะเราประพฤติ
ปฏิบัติขึ้นมา เราสร้างสมขึ้นมา เพราะปัญญามันเกิดขึ้น เหมือนเรากินข้าว เห็นใหม่ เวลาเรากิน
ข้าวอิมใหม่ๆ เราจะอิมท้อง เราจะมีความสุขมาก แต่อาหารมันย่อยไปแล้วเราก็เลยหิวอีก อยากร
กินอีกเหมือนกัน

ธรรมก็เหมือนกัน เราสร้างขึ้นมาไง เรามีศรัทธา มีความเชื่อ เห็นใหม่ เรามีศรัทธา มี
ความเชื่อขึ้นมา ศรัทธาความเชื่อแล้วเราได้สละทาน เราได้ถือศีลขึ้นมา ศีลมันละเอียดเข้าไป
สิ่งที่ละเอียดเข้าไป มันเป็นทอดๆ เข้าไป ทานให้เป็นอามิสก่อน ให้เป็นวัตถุก่อน สิ่งที่เป็นวัตถุ
วัตถุทาน เห็นใหม่ ธรรมทาน เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์เรื่องการให้สละทาน ให้ธรรมทานนี้สำคัญ
ที่สุด ถึงว่าเป็นครูเป็นอาจารย์สำคัญมากเพราะอะไร

เราให้วิชาการเขา เราให้ความรู้เขา ความรู้ในตะวันออกเราถึงยอมรับว่าความรู้นี้ การ
ให้กันนี้เป็นทานเป็นบุญอย่างสูงสุด แต่ในทางตะวันตกเขาบอกนี่คือวิชาการ นี่คืออาชีพไง สิ่งที
อาชีพเขาไม่มีบุญมีคุณ ตัวศาสนาสอนเข้าไปให้เห็นความละเอียดอ่อนของความรู้สึก แต่ในเมื่อ
ครูบาอาจารย์ของเรามาดูเห็นความละเอียดอ่อนอันนี้ ถึงเข้าใจอันนี้ ให้ธรรมเป็นทาน สิ่งทีให้
ธรรมเป็นทาน พอให้ธรรมเป็นทานแล้วรักษาศีลละ ธรรมเป็นทาน เรามีวิชาการมาก มีวิชาการ
น้อยขนาดไหน มีความรู้มาก ความรู้่น้อยขนาดไหน ถ้าเป็นคนดีมันจะเป็นความดีมาก ถ้าเป็น
คนที่เห็นแก่ตัว เป็นคนที่เบียดเบียนคนอื่น ใ้วิชาการอันนี้มันครอบครองโลกได้นะ

ศาสตราจารย์ เห็นใหม่ โพรเฟสเซอร์นี้ทางตะวันตกเขาเกรงใจมาก เกรงใจมากเพราะ
พวกนี้เป็นนักวิชาการ เป็นพวกที่ว่าชี้นำสังคมไง แต่ถ้าเขาเป็นคนโกง เห็นใหม่ ทำไมเขาไปโกง
วิทยานิพนธ์ของลูกศิษย์ได้ละ ลูกศิษย์ทำวิทยานิพนธ์ ทำวิชาการขึ้นมา ทำไมเขาไปโกงวิชาการ
นี้เป็นของเขาละ เพื่อเอาชื่อเสียง เอาตำแหน่งของเขา เห็นใหม่ มันก็ไปโกงของเขา ไปทำลาย

ของเขา แล้วนี่นักวิชาการมีเท่าไร เวลาเขาประสบความสำเร็จมีขนาดไหน นี่เป็นวิชาการทางโลก สิ่งที่เป็นทางโลก เห็นไหม ถ้ากิเลสมันพาใช้

แต่ถ้าคุณธรรมมันพาใช้ละ คุณธรรมพาใช้ชะใครก็ทำคุณงามความดีได้ สิ่งที่ว่าเห็นเวลาสัตว์ เห็นไหม สัตว์มันรักลูกของมัน มันเมตตาของมัน เวลาสัตว์มันยังปกป้องคนที่อ่อนแอกว่า สัตว์บางตัวนะมันปกป้องสัตว์ที่อ่อนแอกว่ามัน ไม่ให้ฝูงนี้ไปทำลายมัน ไปรังแกตัวที่อ่อนแอกว่า เห็นไหม สัตว์มันมีคุณธรรม มันยังทำคุณงามความดีเลย

แล้วเวลาคนที่มีคุณธรรมในหัวใจ เห็นไหม ครูบาอาจารย์เราชักนำ เห็นไหม สภาคาบัตติอาบัติ เวลาอาบัติส่วนบุคคล ความผิดส่วนบุคคลเป็นความผิดส่วนบุคคล ความผิดส่วนรวม สิ่งที่เกิดส่วนรวมใครเป็นคนสร้างขึ้นมาก บুদ্ধสร้างขึ้นมาได้ ความเห็นของความเห็นผิดของสังคมนั้นก็ได้อธิปไตย ประชาธิปไตย เห็นไหม ถ้าเรายกคะแนนเสียง ยกมือขึ้นมา มันจะเป็นความถูกต้องหรือ ในเมื่อเขายกคะแนนเสียงขึ้นมา กฎหมายออกมา กฎหมายทำไมเบียดเบียนสังคมละ กฎหมายบางกฎหมาย ออกมาเป็นกฎหมายที่ดีละ เวลาคนที่ออกกฎหมาย ประชาธิปไตย ความเห็นที่ผิดใจ สภาคาบัตติสิ่งที่มีความผิดอันนั้น

แต่ถ้าเป็นธรรมมันไม่เป็นอย่างนั้น ธรรมมันจะเป็นความถูกต้องตลอดไป แต่ความถูกต้องก็มรรคหลายๆ เห็นไหม ความถูกต้อง เราทำทาน เราอยากจะทำทาน เราต้องหาวัตถุสิ่งของเข้ามา แล้วเวลาทำทานขึ้นมา แล้วเวลาปฏิบัติละ มันไม่ต้องใช้สิ่งใดเลย ใช้แต่ความรู้สึกของใจ เวลาไปวัด เห็นไหม เขาบอกให้เอาหัวใจมาด้วย ไม่ใช่มาแต่ตัวใจ เวลามาวัดนี้ร่างกายมาวัดแต่หัวใจไว้บ้านใด คิดถึงบ้านตลอดเวลา คิดถึงสิ่งของที่ยังไม่ได้เก็บ ไม่ได้รักษา มาแต่ตัวใจอยู่ที่บ้านใด เพราะมันกังวลไปอยู่ที่บ้าน

ถ้ามาวัดด้วย ใจก็มาด้วย เอาตัวมาด้วย เอาใจมาด้วย เห็นไหม แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เอาใจมาด้วย พอเอาใจมาด้วยศีลก็ปกติ เห็นไหม เพราะใจอยู่กับเรา ไม่ใช่ตัวอยู่ที่นี้ ใจอยู่ที่บ้าน มันส่งออกอย่างนั้นว่า ใจอยู่ในร่างกายเรา ใจอยู่ในร่างกายเรา มันสิ่งอยู่ในร่างกายนั้นนั่นคือตัวชีพ ตัวชีวะ ตัวผู้รู้ แต่อาการที่มันส่งออกไป จิตกับขันธมันคนละอันกัน เวลามันส่งออกไป มันส่งออกไปข้างนอก แต่ถ้าสงบ สงบขึ้นมา มันลัดตัดทอนจากภายนอกเข้ามา มันจะตัดทอนจากข้างนอก มันจะสงบเข้ามาจากภายใน จิตนี้จะตั้งมั่นขึ้นมา

สิ่งที่ตั้งมั่นขึ้นมา เห็นไหม ทาน มีศีลให้มันปกติ ความทำสมาธิมันเป็นศีลอันละเอียด มันละเอียด ศีลอันละเอียด ศีลนี้มันเป็นศีล อธิศีล เห็นไหม อธิศีล ศีลที่มันปกติของมัน มันปกติ มันไม่มีเจตนา เราทำผิดศีลกัน เราเวลาผิดศีล เราทำอะไรตกลงไป เราทำลายสัตว์ เราทำถึงตาย ถึงผิดศีล เป็นข้างนอก

แต่ถ้าเป็นอธิศีล เห็นไหม ถ้าจิตมันสงบมันมีความนิ่งของมัน มันไม่มีความคิดส่งออกไป นี่มันเป็นปกติของมัน เวลาถ้ามันออกไปละ ออกไปนี่เจตนามันเกิดขึ้น ถ้าเจตนาสิ่งที่คิด เบียดเบียนเขา คิดเบียดเบียนตัวเอง ทำความเห็นผิดของตัวเองก่อน นี่เป็นอาบัติ อาบัติของ อธิศีลนะ ศีลก็มันเคลื่อนไหว เจตนามันเกิดไง มันทำให้กระเพื่อมไง มันทำให้เกิดหวั่นไหวไง มันทำให้เกิดสิ่งนี้เคลื่อนไหวออกมา เห็นไหม

ศีล สมาธิ สิ่งที่เป็นสมาธิมันละเอียดเข้าไป แล้วเกิดปัญญาละ นี่ปัญญาอย่างนี้มันเป็น ปัญญาจากใจดวงนั้นมันเกิดขึ้นมา จะทำลายกิเลสของมันเอง เมล็ดพันธุ์พืชไปตกลงที่ไหนก็ แล้วแต่ต้องมีดิน มีน้ำ สิ่งต่างๆ อากาศสมควรแล้วมันจะเกิดเจริญงอกงามของมันขึ้นมา

แต่ถ้าหัวใจของเรา เรารอดด้วยอะไร เรารอดน้ำหัวใจของเราด้วยอะไร น้ำที่รดไปด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญารดไปที่หัวใจ ศีล สมาธิ ปัญญานะ ตัวปัญญานี้ตัวขับเคลื่อน ตัวขับเคลื่อนให้จิตนี้มันพัฒนา จากที่มรรคหยาบๆ เป็นมรรคละเอียดขึ้นมา มรรคละเอียด มรรคละเอียดเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป แล้วมันจะกำจัดสิ่งที่ป็นสารพิษ สิ่งที่เคยอบในหัวใจ นั้นเป็นสารพิษ คือกิเลสต้นหาความทะยานอยากออกไป สิ่งนี้เป็นแรงขับเคลื่อน ถ้าขับเคลื่อนยังมีการ เกิด การตายอยู่ นี่ มันจะเกิดตายตลอดไป

แต่ถ้าสิ่งนี้เข้าไป เห็นไหม สิ่งนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ละเอียด ลึกลับนัก แต่ในปัจจุบันนี้นักวิชาการของเราเอาสิ่งนี้เป็นตัวตั้งขึ้นมา แล้วเป็นสัญญาอารมณื คาดหมายทั้งหมดเลย สิ่งทีคาดการณ์ อากาจะเป็นสภาวะแบบนั้น สิ่งที่เป็นสภาวะแบบนั้น เห็นไหม สิ่งที่เป็นสภาวะเราสังเกตได้ไหม สิ่งทีโบรชัวร์ที่เขาโฆษณาสินค้า รูปภาพสวยงามมาก สิ่งทีสวยงามเราก็มองสภาวะแบบนั้น แล้วเรานึกเอา แต่เราไปเจอสินค้าเป็นอีกอย่างหนึ่งก็ได้ นะ

นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจนี่สิ่งที่คาดหวังมันมีสัญญาอารมณ์ไว้ หัวใจมันเป็นความลึกกลับ ลึกกลับอย่างนี้ มันสร้างภาพได้ มันจินตนาการสถานะนั้นได้ สิ่งทีสถานะนั้น คนทำอย่างนี้ สอน เขาได้ด้วยนะ สอนว่า “ให้ทำอย่างนี้ ให้ตั้งอารมณ์อย่างนี้ มันปล่อยวางอย่างนี้ สิ่งนี้เป็น โสดาบัน สิ่งนี้เป็นสภิกาคามี สิ่งนี้เป็นอนาคามี” นี่มันคาดหวังได้ขนาดนี้ ตัวเองก็คาดหวัง สภาวะแบบนั้น แล้วคนอื่นก็คาดหวังสภาวะแบบนั้น สิ่งนี้เป็นสัญญา สิ่งนี้เป็นความก็อปปี แล้วมันจะเป็นสูตรสำเร็จ “ต้องทำอย่างนี้แล้วจะได้แบบนี้ ต้องทำอย่างนี้จะได้อย่างนี้”

ครูบาอาจารย์ที่ไม่มีหลักเกณฑ์ แล้วจะสอนให้เป็นสเต็ปขึ้นไปอย่างนั้น **แต่ถ้าครูบา อาจารย์ที่มีดวงตาเห็นธรรมตามความเป็นจริงนะ จะพูดอย่างนี้ไม่ได้เลย ไม่ได้เพราะอะไร เพราะจริตนิสัยของจิตมันต่างกัน** เรื่องของโรคภัยไข้เจ็บ แม้แต่เป็นโรคเดียวกัน มันก็มีอาการต่างกัน แล้วเกิดในที่ตรงไหน ให้ผลได้มากได้น้อย ไกลหัวใจ ใกล้หัวใจต่างกัน เวลา เลือดมันสูบฉีดเข้าไปในหัวใจ เห็นไหม มันจะให้ผลต่างกัน

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติในแง่มุมเดียวกัน แต่ในต่างบุคคล จะไม่เหมือนกัน สิ่งที่ไม่เหมือนกัน จะให้เป็นแบบสูตรสำเร็จ เป็นรูปแบบอย่างนั้นมันเป็นไปได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ แล้วสิ่งที่ให้เป็นไปได้มันก็เป็นวัตถุ เห็นไหม เป็นวัตถุ เป็นธาตุ เป็นสิ่งต่างๆ มันไม่เป็นนามธรรม นามธรรมมันย้อนกลับเข้ามาในหัวใจดวงนั้น ถึงต้องปล่อยให้เป็นปัจเจกตั้ง

สิ่งที่เป็นปัจเจกตั้ง ขอให้จิตนั้นมันสัมผัสของมันเอง อกาลิโก ไม่มีกาล เห็นไหม ไม่มีกาล อาศัยกาลก็ไม่ได้ว่าต้องเป็นก็ชั่วโมง ต้องทำสภาวะแบบไหน นี่เอาเวลาเข้าไปจับก็ไม่ได้ เอา กาลเข้าไปจับไม่ได้ ให้มันเป็น เห็นไหม โอปนยิโก ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม ร้องเรียก อาการของใจที่มันทำปฏิภิกิริยาต่อกัน ในเมื่อปัญญามันเกิดขึ้น มันทำปฏิภิกิริยาต่อกันในหัวใจนั้น สิ่งทีหัวใจนั้นมันเกิดขึ้นมา สภาวะธรรมที่มันสัมผัสเข้าไป วิปยุตคลายตัวออกมา สิ่งทีสับยุต เข้าไปนั้นมันเป็นภาวณมยปัญญา สิ่งทีภาวณมยปัญญา ย้อนกลับเข้าไปทำลายหัวใจดวงนั้น

สิ่งทีทำลายหัวใจดวงนั้น ปฏิภิกิริยาที่เกิดขึ้น คนเรา เห็นไหม ทำอยู่กั้มือ รูปแบบตั้งต้น ขึ้นมาจากมือ จากการกระทำของเรา แล้วเราเป็นคนการกระทำ เราจะไม่สามารถอธิบายการ กระทำของเราเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ สิ่งทีเป็นไปไม่ได้ ขณะจิตที่มันเป็นไป มันแปร สภาพไป มันทำลายกิเลสอย่างไร มันปล่อยวางอย่างไร สภาวะเป็นอย่างไร เห็นสัมผัสเข้าไป วิปยุตคลายตัวออกมา แล้วแปรสภาพออกไป สิ่งทีแปรสภาพออกไป นี่จิตมันถึงพ้นออกมา

จากอริยสัจ จิตนี้โดนกลั่นออกมาจากอริยสัจ เห็นไหม อาสะเวหิ อาสวะจากจิตนี้หลุดไป จิต ตานิ จิตตานิ ตัวจิตนี้ วิมุจจิงสุติ จิตตัวนี้ตัววิมุตติวิมุตติออกไป

แต่ถ้าไม่มีหลักการขึ้นมา จิตตัวนี้มีก็เป็นอัตตา เห็นไหม แต่มันมีสภาวะของมัน มันจะ หมุนตัวไปตามสภาวะของมัน นี่คือตัวปัญญา เห็นไหม ความเจริญเติบโต พืชพันธุ์มันเติบโต ของมัน แต่จิตที่มันเติบโตของมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันมีขั้นตอนของมัน มันมีความเป็นไป ของมัน มันต้องมีความเป็นไป เพราะอะไร เพราะมันมีสถานะรองรับ

สถานะ เห็นไหม จากเริ่มต้น เห็นไหม เราณีเวียนตายเวียนเกิดไม่มีสถานะรองรับ แม้แต่ สร้างบุญกุศลขนาดไหนก็แล้วแต่ บุญนี้เป็นอามิส บุญนี้ขับเคลื่อนไป แล้วมันหมดไป เกิดดี เกิด ชั่วสลับสับเปลี่ยนกันไป แต่สถานะรองรับ โสดาบันรองรับ รองรับนี้มันไม่ตกอบาย มันไม่ตก อบายเพราะมันเป็นอกุปปรกรรม มันจะไม่มีการเสื่อมสภาพ ไม่มีการแปรปรวน

สิ่งที่ไม่แปรปรวนเกิดจากธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กุปปรกรรมคือธรรม เจริญแล้วเสื่อม ธรรมเจริญแล้วเสื่อม อกุปปรกรรม อะคือไม่เป็นไป เป็นไปไม่ได้ที่มันจะเสื่อมไป สิ่งนี้มันจะมีอยู่โดยตั้งเดิมอยู่กับใจที่สร้างขึ้นมาอันนั้น นี่มันจะพัฒนาขึ้นไป จนถึงที่สุด มันถึง ที่สุดมันปล่อยวางทั้งหมด สิ่งทีอกุปปะ อกุปปะนี้ปล่อยทั้งหมด ถึงที่สุดมันเป็นวิมุตติใจ มันพ้น จากสมมติใจ สิ่งนี้เป็นสมมติบัญญัติที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งขึ้นมา เพราะมันอกุปปรกรรมเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถึงที่สุดมันทั้งหมด มันปล่อยวางหมด ปล่อยวาง

นี่ความเจริญเติบโตของใจ เมล็ดพันธุ์ของใจ ใจที่มันขับเคลื่อนมา ความเป็นไปของใจ สูงๆ ต่ำๆ วุฒิภาวะของใจสูงๆ ต่ำๆ ตลอดไปทุกคน ถึงที่สุดมันมีขั้นมีตอนของมัน จนถึงที่สุดมัน พ้นจากวุฒิภาวะอะไรทั้งหมด เพราะวุฒิภาวะ สฐิติจิตมันคือที่ตั้งของความคิด มันเป็นที่ตั้งของ จิตปฏิสนธิมันยังเกิดอีก แม้แต่ทั้งขั้นธมาทั้งหมด จิตนี้เป็นตัวจิต อวิชาเฉยๆ มันจะไปเกิดบน พรหม มันยังไปโอบปาดิกะ มันยังเกิดได้บนพรหม เพราะพรหม ๕ ชั้นนั้นแล้วจะสุกไปข้างหน้า ในเมื่อมีตัวฐิติจิต ตัวจิต ตัวตอของจิต ตัวอวิชาอยู่ มันยังขับเคลื่อนไป จะต้องทำลายตรงนี้ ถึง ที่สุดแล้วมันจะหมดจากสภาวะแบบนั้นไป มันพ้นออกไปจากกิเลสทั้งหมด เอวัง